

VOOR EENZAAMHEID VAN IEDEREEN

VOOR EENZAAMHEID

Eenzaamheid is van alle tijden en van iedereen. Het is niet makkelijk om erover te praten. Niet als je er zelf last van hebt, maar ook niet als je iemand anders wilt helpen. Het is omgeven met schaamte, een taboe.

In een samenleving die ons weinig tijd gunt om ergens echt bij stil te staan, die efficiëntie en ratio dicteert, is eenzaamheid een maatschappelijk probleem geworden dat moet worden opgelost. Maar het is zeer de vraag of eenzaamheid zich laat bestrijden met efficiënte oplossingen. Het is zelfs de vraag of eenzaamheid de wereld uit moet.

Voor Eenzaamheid, een platform van vormgevers en kunstenaars, zoekt naar een andere relatie met eenzaamheid. Kunst leidt tot nieuwe, ongebruikelijke werkvormen en projecten die mensen inspireren om gevoelens van eenzaamheid bij zichzelf te onderzoeken en met anderen te delen. Zo krijgt eenzaamheid nieuwe nuances en nieuwe betekenissen. De kleine, persoonlijke ervaringen strekken zich uit naar het grotere maatschappelijk verhaal. Dat is de kracht van kunst.

Deze publicatie neemt u mee in de ervaringen van het eerste Festival Voor Eenzaamheid van Iedereen.

BETROKKEN KUNSTENAARS EN ONTWERPERS

BAR EENZAAM

Tina Lenz, www.tinalenz.nl

BLOEMEN IN BARDO

Peik Suyling, www.alswoordenbloemenwoorden.nl

Christiaan Rhodius, www.hospicebardo.nl

DE EEN(ZAAM)HEIDSWIJZER

Martijn Engelbregt, www.egbg.nl

EEN LUISTEREND OOR

Sanne Rovers, www.sannerovers.nl

Laura Stek, www.laurastek.nl

GEDICHTEN

Jos Versteegen, www.josversteegen.nl

METAF-OOR

Dorien Heemstra, www.dorienheemstra.nl

Pauline Seebregts, www.paulineseenbregts.nl

MINISTERIE VAN GELUK, WELBEVINDEN EN PLEZIER

Wilco Kruijswijk, www.mingwp.nl

POST-IT

Bart Groenewegen, www.bartwerk.nl

SANDWICHBORDEN

Dennis Lohuis, www.dennislohuis.nl

SCHOONHEID VAN EENZAAMHEID

Maaïke Roozenburg, www.maaikeroozenburg.nl

TAAL VOOR EENZAAMHEID

Madelinde Hageman, www.madelinde.net

www.taalvooreenzaamheid.nl

TROOSTMAALTIJD

Vita Suyling Smit

VOID

Sarah Carlier, www.sarahcarlier.nl

WE ARE ISLANDS NOW

Theatergroep Powerboat, www.powerboat-rotterdam.nl

BETROKKEN ORGANISATIES

Vier sociaal-maatschappelijke organisaties — Vrouw en Vaart, Daadkr8, Regenboog Groep en Buurtwerkplaats Noorderhof — waren betrokken bij het festival. Voor alle vier is eenzaamheid soms impliciet soms expliciet een onderwerp waar ze in hun dagelijkse activiteiten mee geconfronteerd worden. Het festival was een kans om nieuwe omgangsvormen te ervaren. Het werd een ontdekkingstocht die niet beperkt bleef tot het festival maar tot verdere samenwerking heeft geleid.

VROUW EN VAART

Vrouw en Vaart is een ontwikkelingscentrum voor en door vrouwen in Amsterdam Nieuw West. Alle vrouwen vanaf 15 jaar zijn welkom om te leren, werkervaring op te doen of om andere vrouwen te ontmoeten.
www.vrouwenvaart.nl

MANNENCENTRUM DAADKR8

Daadkr8 is gevestigd in Amsterdam Nieuw-West en biedt activiteiten aan voor mannen die zich verder willen ontwikkelen en hun netwerk willen uitbreiden. Zij kunnen op het centrum cursussen volgen, aan sport en techniek doen en deelnemen aan werkervaringsprojecten. Een groep mannen van Daadkr8 is vaste bezoeker van de werkplaats op Buurtwerkplaats Noorderhof.
daadkr8.amsterdam

DE REGENBOOG GROEP

Ieder mens is de moeite waard, dus ook mensen die in armoede leven en/of sociale uitsluiting ervaren. De Regenboog Groep stimuleert mensen zelf vorm en inhoud te geven aan hun bestaan. Betrokkenheid bij mensen in (sociale) armoede is dat wat de vrijwilligers en medewerkers bindt. Daarbij wordt een brede groep bereikt: dak- en thuislozen, mensen die armoede leven, re-integratie trajecten volgen, kampen met verslaving en psychiatrische problemen en eenzaamheid.
www.deregenboog.org

BUURTWERKPLAATS NOORDERHOF

Buurtwerkplaats Noorderhof is in 2012 ontstaan uit een initiatief van kunstenaars/social designers en bewoners van de Noorderhof, een buurt in Geuzenveld in Amsterdam Nieuw West. De Buurtwerkplaats ligt op een buitenterrein van het Sloterparkbad direct aan de Sloterplas. Er vindt een breed scala van activiteiten plaats die mensen uit alle lagen van de bevolking op een heel vanzelfsprekende manier bij elkaar brengt. Het motto is: op de Buurtwerkplaats sleutelen we letterlijk en figuurlijk aan de maatschappij.
www.facebook.com/buurtwerkplaats.noorderhof

FESTIVAL VOOR EENZAAMHEID VAN IEDEREEN

Het stormt en het regent aan de Sloterplas in Amsterdam. Het blijken ideale omstandigheden voor het driedaagse Festival Voor Eenzaamheid van Iedereen.

Het is een intiem festival. We creëren nieuwe taal voor eenzaamheid, we vinden de schoonheid van eenzaamheid, lopen een wandeling in stilte en tekenen bloemen. En elke avond is er bij de warme kachel een bijzondere maaltijd waar alle ervaringen samen komen.

Een bont gezelschap van buurtbewoners, studenten, autochtonen, allochtonen, mannen, vrouwen, jong en oud, meer- en mindervaliden. Allen gaan zonder schroom op zoek naar het wezen van eenzaamheid. Het taboe verbreekt, eenzaamheid wordt iets van iedereen. Iemand zei: 'Een gedeelde ervaring maakt een nieuwe werkelijkheid waarin eenzaamheid er gewoon mag zijn'.

BAKKERIJ DE EENVOUD

Warme broodjes met roomboter en honing. Kunstenaar Peik Suyling bakt broodjes in de oven van zijn mobiele bakkerij en voert het gesprek over eenvoud.

DE SCHOONHEID VAN EENZAAMHEID

'Als je de bodem van eenzaamheid raakt, zie je de schoonheid van kleine dingen', zegt kunstenaar Maaïke van Roozenburg. Bezoekers zoeken op hun smartphone naar de foto die de schoonheid van eenzaamheid laat zien en delen die met anderen. Eenzaamheid krijgt onverwacht rijke dimensies.

Zie ook pagina 48

HANDVATTEN VOOR EENZAAMHEID

In de Buurtwerkplaats werken de mannen van Daadkr8 en de Regenboog Groep aan hun eigen Handvatten voor Eenzaamheid. Zelf ontwerpen, lassen, smeden, zagen, schaven en vijlen. Daarna tentoonstellen in het kleine paviljoen.

Zie ook pagina 52

BLOEMEN IN BARDO

Het publiek verplaatst zich naar hospice Bardo in Hoofddorp. In stilte worden bloemen getekend. Maar zonder woorden wordt er veel gezegd. In samenwerking met Christiaan Rhodius, arts in de palliatieve geneeskunde, organiseert kunstenaar Peik Suyling al enige tijd een workshop bloemen tekenen voor patiënten van dit hospice. Kunst kan bijdragen aan rust en vertrouwen in de laatste levensfase.

Zie ook pagina 44

STILTEWANDELING

Voel je de eenzaamheid heviger als je in stilte door een modderig en donker Sloterpark loopt? Of duikt er ook iets van geluk op? Als vertegenwoordiger van het Ministerie van Geluk, Welbevinden en Plezier laat Wilco Kruijswijk zijn wandelaars nadenken over de vraag aan wie ze de geluksmunt in het fluwelen zakje willen doorgeven.

BAR EENZAAM

Met haar bierviltjes van Bar Eenzaam opent ontwerper Tina Lenz het gesprek met bezoekers over de rituelen die mensen hanteren als ze eenzaam zijn. Ze schrijven hun ritueel op de achterkant van het bierviltje. Zo ontstaat een verzameling van eenzaamheidsrituelen.

Zie ook pagina 50

POËZIE VAN EENZAAMHEID

Dichter Jos Versteegen leest aan de grote tafel gedichten voor uit zijn nieuwste bundel 'Woon ik hier'. De gedichten zijn gebaseerd op levensverhalen van bewoners van een verzorgingshuis. Eenzaamheid, weemoed en ontroering. Daarnaast is Versteegen Dichter van Dienst bij Stichting De Eenzame Uitvaart die eenzaam gestorvenen begeleiden naar hun graf.

Lees de gedichten op pagina 43 en 56

TAAL VAN KINDEREN VOOR EENZAAMHEID

Ben je wel eens eenzaam en hoe voelt dat dan? In de tent waar de kachel lekker is opgestookt verzinnen zestig kinderen nieuwe woorden voor eenzaamheid. Met stempels maken ze met hun nieuwe woorden affiches. Ontwerper Madeline Hageman voerde de workshop Taal Voor Eenzaamheid uit met de kinderen van de Weekend Academie in Osdorp.

Zie ook pagina 46

BRIEF AAN EENZAAMHEID

In een van de schaftkarren staan vier ouderwetse typemachines klaar, waarop bezoekers een brief aan Eenzaamheid kunnen tikken. Als eenzaamheid een persoon was, wat zou je hem of haar laten weten?

Lees de brieven op pagina 66

METAF-OOR

Zelfs in de drukte van het station van Rotterdam willen mensen over eenzaamheid praten. Pauline Seebregts en Dorien Heemstra verzamelen deze verhalen. Als het festivalpubliek om haar heen zit, begint Pauline te vertellen. Niet alleen over de eenzaamheid van anderen, ook over die van haarzelf.

WE ARE ISLANDS NOW

Met een met lampjes verlichte jurk en een parasol in de hand lokt Fokka Deelen bezoekers mee naar de schafkar. Daar luisteren ze, liggend op hun rug via een koptelefoon naar een kort verhaal van Douglas Coupland over isolement en eenzaamheid. Na afloop krijgen deelnemers een kaartje met naam en adres van een onbekende, waarop ze een boodschap voor die onbekende schrijven. Het kaartje wordt naderhad op de post gedaan.

DE EENZAAMHEIDSWIJZER

‘Ontdek de kracht van eenzaamheid. En maak kans op gratis verlichting.’ Tijdens deze workshop volgen de deelnemers de sluiptwegen van de Eenzaamheidswijzer, ontworpen door kunstenaar Martijn Engelbregt. Ze komen tenslotte uit bij hun eigen vorm van eenzaamheid. Zelfs als ze er aanvankelijk van overtuigd waren nooit eenzaam te zijn.

EEN LUISTEREND OOR

De installatie van Sanne Rovers en Laura Stek bevindt zich in de lawaaïge werkplaats. Daarnaast bestaat het uit een makkelijke stoel, een klein tafeltje met een ouderwetse telefoon en een scherm waarop een gallerijflat wordt geprojecteerd. Via de telefoon hoor je de telefoongesprekken die de vrijwilligers van de Zilverlijn wekelijks voeren met ouderen; soms hun enige contact met de buitenwereld.

POST-IT'S

Kunstenaar Bart Groenewegen nodigt bezoekers uit in zijn cabine op een drijvend vlot in de Sloterpas. Onder onheilspellende weersomstandigheden wordt een gezamenlijke zoektocht ingezet naar de kern van eenzaamheid. Op gele Post-it briefjes noteert Bart de meest essentiële woorden en plakt ze tegen de ruit. De intimiteit van de kleine ruimte verheft het denkproces.

VOID - LEEGTE

In de video-installatie van kunstenaar Sarah Carlier staat een groep mensen achter een glazen schuifpui. Ze kijken van buiten naar binnen. Wat zien ze in de ogenschijnlijk lege ruimte? Een voor een verdwijnen de personen. Wanneer ontstaat het meest dramatische moment van eenzaamheid? Over deze vraag praat Sarah met bezoekers.

SAMEN ETEN VOOR EENZAAMHEID

Elke avond is er een gezamenlijke maaltijd. Buurtgenoot Hanna, afkomstig uit Ethiopië, kookt voor de eerste avond een fantastische Ethiopische maaltijd. De tweede avond worden overheerlijke Marokkaanse gerechten geserveerd door de vrouwen en mannen van Vrouw en Vaart en Daadkr8.

TROOSTMAALTIJD

De laatste avond wordt een Troostmaaltijd opgediend. Wat koken mensen als ze zichzelf willen troosten wanneer ze zich alleen of eenzaam voelen? Kok Vita Suyling schotelde de festivalbezoekers onder andere erwtensoop met roggebrood en spek en custardvla voor en krijgt van hen evenzovele troostrecepten retour. Het begin van een Kookboek Voor Eenzaamheid?

Zie ook pagina 57

BORDEN VOOR EENZAAMHEID

Het eten van de troostmaaltijd wordt opgediend op speciaal voor de gelegenheid gemaakte borden. De woorden die op de borden staan zijn onder andere afkomstig van de workshops Taal voor Eenzaamheid die Madeline Hageman organiseerde met vrouwen van Vrouw en Vaart en mannen van Daadkr8.

ZOMAAR

In het kleine paviljoen nemen bezoekers plaats in de kappersstoel van Marieke Blink. Ze laten zich knippen en ze praten over het leven. Zo werkt dat bij de kapper. Het kan over van alles gaan, ook over eenzaamheid.

DE SANDWICHMAN (V/M)

Het kan op sandwichborden maar ook op kleinere posters: de vraag opschrijven over eenzaamheid die je eigenlijk niet durft te stellen. Met deze schurende opdracht vraagt ontwerper Dennis Lohuis veel van de deelnemers. Maar het levert nieuwe gedachtes en verrassende gesprekken op.

Zie ook pagina 54

TAFELGESPREKKEN:

VANUIT DE KUNST

Tabo Goudswaard, intendant van The Art of Impact, vraagt zich af hoe kunst en maatschappij zich tot elkaar kunnen verhouden zonder dat de kunst zijn eigengereidheid verliest.

OVER DE KOOPKRACHT

André Schaminée, consultant bij Twynstra Gudde, ziet een kloof tussen kunstenaars die willen bijdragen aan het bestrijden van taaie maatschappelijke problemen en de inflexibele systemen waarbinnen deze problemen spelen. Gaan ze elkaar ooit vinden op voet van gelijkheid?

CULTUUR EN TABOE

Als er één onderwerp is dat omgeven wordt door taboe, dan is het eenzaamheid. Maar hoe werkt een taboe eigenlijk en kun je het perspectief veranderen zodat eenzaamheid in een ander daglicht komt te staan?

Simeon Karsten leidt het gesprek.

GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN
GESPREKKEN

ARNOLD DE HEER: 'MISSCHIEN IS EENZAAMHEID EEN ILLUSIE'

Een festival over eenzaamheid was voor Arnold de Heer een grote paradox, net zo goed als het begrip eenzaamheid een vat vol tegenstellingen is. Hij omschrijft zichzelf als 'algemeen ondersteuner' van de Buurtwerkplaats, waar hij ooit terechtkwam om aan z'n auto te sleutelen.

Vanaf zijn twintigste is hij een periode 'niet zo sociaal' geweest, op zoek naar iets, maar hij wist niet wat. 'Ik had weinig aansluiting met anderen, je zou het eenzaamheid kunnen noemen. Maar aan de andere kant vind ik alleen-zijn niet per se verkeerd.'

Hij onderscheidt positieve en negatieve eenzaamheid. 'Misschien heeft een negatief gevoel van eenzaamheid te maken met de onmacht om keuzes te maken en je niet kunnen verbinden met anderen.' Arnold spreekt in korte statements, zoekend naar de kern van eenzaamheid, maar telkens stuit hij op nieuwe paradoxen. Eigenlijk was het festival een soort 'spiritueel reisje' dat de dagen erna nog in gesprekken naklonk. De vraag: 'wat durf je niet te zeggen over eenzaamheid' bleef hem bezighouden.

'Misschien is eenzaamheid een illusie', zegt Arnold met enige reserve omdat hij zich realiseert dat deze uitspraak kwetsend kan zijn. 'Het is iets dat komt en gaat en iedereen interpreteert het op z'n eigen manier. Kun je eenzaamheid voor anderen invullen?'

Ver doorgeredeneerd concludeert Arnold dat de terrorist misschien wel de ultieme eenzaamheid vertolkt. 'Hij blaast de verbinding met wereld op.' Paradoxaal genoeg legt hij tegelijkertijd de verbinding met boven. 'Maar dat is echt een illusie'.

FRANS DE KLEIN: 'HET FESTIVAL WAS EIGENLIJK EEN REIS'

Zo'n drie jaar geleden liep psychotherapeut Frans de Klein binnen bij de Buurtwerkplaats, gevestigd op een rommelig terreintje vlak bij zijn huis. Daar heeft hij nooit spijt van gehad. Hij treft er een plek waar iedereen welkom is en waar het al genoeg is dat je er bent. 'Je kunt je ongemak gewoon meenemen', merkte hij. 'Ongemak mag er zijn, het hoort bij het leven. De knop hoeft niet om.' Frans ging een lascursus volgen en maakte een buitenkacheltje waar hij nog steeds trots op is.

Hij componeerde een ode aan de Buurtwerkplaats die hij tijdens het festival met zijn acht-koppig buurtmannenkoor ten gehore bracht. Op die avond smolten voor zijn gevoel de Buurtwerkplaats en het Festival Voor Eenzaamheid samen. De open sfeer van het letterlijke 'samen-zijn' die tijdens deze dagen heerste vond hij ontroerend. 'Er moest niets, je ging zelf een beetje op zoek; het festival was eigenlijk een reis.'

Op een vlot in het water trof hij Bart in zijn cabine. 'Ik praatte met een volstrekt vreemde man over eenzaamheid. Het stormde in die cabine. We zochten samen naar woorden om dat gevoel te verbeelden.' Misschien, zo concludeert Frans nu, is het erger om eenzaamheid niet te voelen, dan om het wel te voelen en uit te spreken. 'Het heeft je ook wat bieden.'

BART GROENEWEGEN: 'IK ZOEK DE CONFRONTATIE MET EENZAAMHEID'

In de trekkerscabine die kunstenaar Bart Groenewegen op het vlot in de Sloterplas heeft geplaatst, gaat hij samen met individuele bezoekers op zoek naar de kern van eenzaamheid.

Het is een provocerende vorm: twee vreemden zitten tegen elkaar aan en beginnen een gesprek over een onderwerp dat moeilijk bespreekbaar is. Bart schenkt een kopje groene thee en verontschuldigt zich voor de ontbrekende zijruit waar de wind vrijelijk doorheen raast. Hij gaat er een beetje vóór zitten om het gesprek iets minder guur te laten verlopen. Eigenlijk is Bart vooral op zoek naar zijn eigen eenzaamheid. De bezoekers inspireren hem. Daarom schrijft hij kernwoorden en bevindingen uit het gesprek op gele POST-IT-briefjes, die hij op de voorruit van zijn cabine plakt.

'Ik zoek de confrontatie met het fenomeen eenzaamheid', zegt Bart. 'Ik wil mezelf verplichten om uit te zoeken waarom het zo moeilijk is om erover te praten. Vandaar die kleine trekkerscabine op die ongemakkelijke plek van het vlot. Je wordt gedwongen bij jezelf naar binnen te kijken. Dat maakte het onderzoek zo intens.'

Deze eenzaamheids-installatie had een louterende uitwerking, niet alleen voor Bart, ook voor zijn bezoekers. 'Ik wil niet zo ver gaan dat ik blijdschap voelde en de eenzaamheid wilde "vieren". Maar ik ervoer wel opluchting en bevrijding: dat je eenzaamheid open en bloot kunt aanschouwen en het kunt delen met iemand anders. Eenzaamheid veranderde in verbondenheid.' Wat Bart nog het meest frappeerde was dat alle bezoekers de oorzaak van eenzaamheid binnen zichzelf zochten. 'Niemand legde de schuld buiten zichzelf.'

PAULINE SEEBREGTS: 'IK KAN NIET MEER OM M'N EIGEN VERHAAL HEEN.'

'De sfeer op het festival was toegenegen, aandachtig, er werd echt geluisterd. En voor mij was het heel spannend, want ik vond dat ik moedig moest zijn en ook mijn eigen verhaal over eenzaamheid moest vertellen.' Twee keer trad verhalenverteller Pauline op tijdens het festival. Eerst in de afgeladen schaftwagen waar de mensen zelfs op de grond zaten, later op de avond met z'n allen aan de 'keukentafel' in paviljoen.

Ze opent haar hand, laat het kleine gipsen oortje zien dat daarin verborgen ligt en vertelt de verhalen over eenzaamheid die ze samen met Dorien Heemstra heeft verzameld op het station van Rotterdam.

'Dit zijn de verhalen die de mensen bij zich dragen en eenzaamheid loopt met ze mee', zegt Pauline. Wildvreemden zijn bereid om op een station over hun eenzaamheid te praten. Pauline componeert er een aangrijpend mozaïek van. Ze wil niet alleen de verhalen van anderen laten horen, ze vlecht er ook haar eigen verhaal in: 'Hoe mijn zusje en ik als twee zielen naar de aarde kwamen en ik werd geboren en zij niet.'

Het publiek resoneert mee met de verhalen. Toeval of niet maar tot twee keer toe blijken er mensen in het publiek te zitten met dezelfde ervaring als Pauline: ook zij kennen de eenzaamheid van een overleden tweelingbroertje of -zusje. 'Er heerste een ongelooflijke sfeer van sensitiviteit', zegt Pauline. 'Nee, ik kan niet meer om m'n eigen verhaal heen.'

JANINE MOES: 'HET BEELD VAN EENZAAMHEID IS EENZIJDIG EN PLAT'

Ze kwam er helemaal voor uit Groningen, maar het was de reis waard, zegt Janine Moes. Het festival heeft haar veel opgeleverd. 'Het is fijn en herkenbaar als eenzaamheid als iets heel normaal wordt gezien, iets dat bij het dagelijks leven hoort.' Veel te vaak wordt eenzaamheid als een akelig fenomeen voorgesteld dat zo snel mogelijk moet worden uitgeroeid. 'Het mag er niet zijn, het beeld is eenzijdig en plat', meent Janine. 'Ik zeg niet dat eenzaamheid altijd prettig is, zeker niet als het langer duurt. Maar tijdens het festival was er aandacht voor verschillende soorten van eenzaamheid; er werd nuance in aangebracht.' Ze ontdekte dat kunst een belangrijke bemiddelaar is. 'Door het programma kwamen veel verschillende kwaliteiten van eenzaamheid aan bod.' Ze noemt de schaftkar met de typemachines waar bezoekers een brief aan eenzaamheid konden schrijven. De stiltewandeling in het donker waar je op elkaar moet vertrouwen. En natuurlijk de gesprekken tijdens de gezamenlijke maaltijden.

Ze werd diep geraakt door verhalenvertelster Pauline Seebregts, die ook over haar eigen eenzaamheid vertelde; dat ze ooit de helft van een tweeling was, maar na de geboorte alleen overbleef. Janine: 'Ik zat recht tegenover Pauline en ik luisterde naar mijn eigen geschiedenis. Ook ik ben de helft van een tweeling. Vroeg in de zwangerschap heeft mijn tweelinghelft mij losgelaten. Het was een mooie herkenning van een eenzaam gevoel dat mijn hele leven latent aanwezig is geweest.' 'Er heerste een sfeer van onbevangenheid die uitnodigde om het over allerlei vormen van eenzaamheid te hebben', constateert Janine. 'Gevolg is dat er ik nu makkelijker over praat met mensen in mijn omgeving. Dat levert eigenlijk meteen diepgaande gesprekken op. Heel bijzonder.'

TANJA ROOSMA: 'ALS JE OVER EENZAAMHEID PRAAT, IS HET ER NIET'

'Om de echt schurende vragen over eenzaamheid te stellen moet je naar een afgeschermd deel van jezelf', constateert Tanja. Dat ervaart ze als kunstenaar Dennis Lohuis de festivalbezoekers oproept een vraag over eenzaamheid op te schrijven die ze eigenlijk niet durven te stellen. 'Is eenzaamheid een keuze?', noteert Tanja. En vlak daarnaast ligt die andere, mogelijk nog lastiger te beantwoorden vraag: 'Is eenzaamheid je eigen schuld?'

In een omtrekkende beweging probeert Tanja te onderzoeken wat eenzaamheid eigenlijk is. 'Het lijkt onmogelijk om het helemaal te vatten', stelt ze vast, 'als je er over praat, is het er niet.' Ze maakt onderscheid tussen alleen-zijn en geïsoleerd zijn, waarbij het laatste een dwingend, negatief gevoel is: 'Je wilt contact, maar het is er niet en dat kun je niet accepteren.'

Zelf kent ze de rust om alleen te zijn, ze heeft die zelfs nodig. In die zin zou eenzaamheid – in de positieve zin des woords – een keuze kunnen zijn. 'Maar als eenzaamheid geen keuze is, waarom wordt het dan omgeven door schuldgevoel?', vraagt Tanja zich af.

En leidt deze vraag automatisch naar de tweede: kan eenzaamheid je eigen schuld zijn? Of komt het door jezelf dat je er in verzeild bent geraakt? Misschien door anderen, die je niet zien zoals je bent. Die blijven vasthouden aan een oordeel dat niet klopt. 'Je bent gestold in een bepaalde toestand en komt daar niet meer uit', zegt Tanja. Dat veroorzaakt eenzaamheid. 'Maar dat is geen keuze en ook niet je eigen schuld.'

PETER HOOGENDOORN: 'JE BENT HIER DICHTER BIJ ELKAAR'

Peter, voormalig bouwvakker, voelde zich erg welkom op de Buurtwerkplaats. 'Niet alleen in woorden maar ook in daden. Ik raakte erbij betrokken', zegt hij. 'En dan ga je anders met mensen om. Niet zo'n beetje slap ouwehoeren, maar echt praten en er is ook humor.'

Vanuit de Buurtwerkplaats raakte hij vanzelf verzeild bij het Festival Voor Eenzaamheid. 'Ik dacht eerst': 'Dat zullen wel van die geitewollensokken-types zijn, dat is aan mij niet besteed.' Maar dat pakte anders uit. Het buurtmannenkoor vond hij geweldig, maar er was ook een dame die iets voor ging dragen. 'Dat ligt mij niet', zegt Peter.

Hij vond de eerste dag van het festival zo 'relaxed' dat hij de andere dagen terugkwam. 'Kijk, dat festival was niet zoiets georganiseerd in een zaaltje, daar hou ik niet van. Het was vrij en buiten en met het eten ging je gewoon ergens zitten en raakte je met allerlei verschillende mensen aan de praat. Ongedwongen en toch samen. Zo simpel was het.'

Peter voelt zich niet zozeer eenzaam. Maar hij vindt het wel fijn dat hij bij de Buurtwerkplaats een plek gevonden heeft waar hij zich thuis voelt. 'Je bent hier dichterbij elkaar. Of is dat een erg groot woord?'

MARIE-JOSÉ CALKHOVEN: 'EENZAAMHEID WERD VAN ZIJN SCHAAMTE ONTDAAN'

Toen ze vertelde dat ze op haar verjaardag naar het Festival Voor Eenzaamheid zou gaan, kreeg Marie-José reacties in de categorie: brrr...eenzaamheid, dat kan toch nooit leuk zijn.

Ze was er alle drie de dagen en ze vond het fantastisch daar aan die koude, winderige Sloterplas: 'Het klinkt misschien paradoxaal, maar voor mij ging het eenzaamheidsfestival vooral over verbinding. Eenzaamheid was die dagen iets van ons allemaal. Ik vond dat echt ontroerend.'

Het is de verdienste van de kunstenaars dat iedereen zo makkelijk werd meegenomen in het bredere perspectief op eenzaamheid, vindt Marie-José: 'Zij schudden aan je ideeën en brengen die aan het wankelen.'

Zoals tijdens de workshop Taal voor Eenzaamheid. Het zoeken naar andere woorden voor eenzaamheid schiep een nieuwe ruimte, waardoor eenzaamheid dichterbij kon komen dan ooit. 'Ik voelde me opgetild, krachtig en opgeladen. Ik zal nooit meer op dezelfde manier over eenzaamheid denken.'

De kunstenaars hadden de wereld van de eenzaamheid al een beetje geopend, concludeert Marie-José. 'Ze lieten ons een nieuw paradigma zien waarbij eenzaamheid van zijn schaamte werd ontdaan. Daardoor waren we allemaal minder eenzaam.'

CHRISTIAAN RHODIUS: 'JE KUNT EENZAAMHEID ZELFS KOESTEREN'

'Het festival heeft het thema eenzaamheid in mij wakker gemaakt', valt Christiaan Rhodius meteen met de deur in huis. 'Doordat we onze eenzaamheid deelden werd het van zijn negatieve lading ontdaan. Ik ontdekte dat het een legitiem gevoel is dat je zelfs kunt koesteren.' Christiaan werkt als arts in hospice Bardo in Hoofddorp en woont op een steenworp afstand van de Buurtwerkplaats: 'Een plek die mensen uit hun eenzaamheid haalt'.

Tijdens het festival maakten 25 deelnemers een uitstapje naar zijn hospice in Hoofddorp om gezamenlijk bloemen te tekenen. Voor velen een hoogtepunt van het festival. De tekensessie vindt in stilte plaats en de bloemen die de deelnemers tekenen lijken uit het onbewuste naar boven te komen. Christiaan: 'Het gezamenlijk tekenen boort een diepere laag aan en schept een groot gevoel van verbondenheid. Het zet iets in gang dat met een gesprek vaak niet lukt.' Al een paar jaar wordt er onder leiding van kunstenaar Peik Suyling met patiënten van het hospice bloemen getekend. 'Het biedt schoonheid en intensiteit. Goedbeschouwd is het een teken van leven', zegt Christiaan.

Tijdens het festival werd het hem pas echt duidelijk dat bloemen tekenen en eenzaamheid iets met elkaar te maken hebben. 'De omweg van de kunst maakt dat je de complexiteit van eenzaamheid gaat begrijpen en het zelfs durft te omarmen. Het is als een vliegwiel dat aldoor een klein zetje krijgt en op een goed moment uit zichzelf gaat draaien. 'In de gesprekken met zijn patiënten, die zonder uitzondering de dood in de ogen kijken, heeft Christiaan nu meer aandacht voor gevoelens van eenzaamheid en durft ze met hen te delen. Dat maakt hem in zekere zin een betere dokter.

FOKKA DEELLEN: 'EENZAAMHEID OPLOSSEN IS NIET ONS DOEL'

De kleinschaligheid van het festival bekoorde Fokka Deelen. Maar eerlijk is eerlijk: 'Aanvankelijk dacht ik waar blijven al die mensen, want op een festival verwacht je toch honderden bezoekers?' Fokka is theatermaker en samen met Bas Kortmann oprichter van Powerboat, een theatrale mengvorm van theater, game en social design.

Het festival aan de Sloterplas was dan wel kleinschalig, het was absoluut niet vrijblijvend. Er was een sterke interactie tussen kunstenaars en publiek. Bezoekers kwamen niet om te consumeren, maar om mee te produceren. Ze werden medeverantwoordelijk voor het programma. Fokka: 'Door samen iets te doen, gebruik je de gedachten die het publiek meebrengt. Samen construeer je een ander geheugen.' Fokka liep over het festivalterrein met een witte parasol en een door lampjes verlichte rok- een sprookjesfiguur in het donker die bezoekers meelokt naar haar Powerlab-installatie *We Are Islands Now* in een van de schafketen.

We Are Islands Now richt zich op vele soorten van eenzaamheid van eigenlijk iedereen. De kern is dat de deelnemer op zijn rug ligt en een koptelefoon krijgt opgezeten in geconcentreerde toestand naar een verhaal van Douglas Coupland over eenzaamheid luistert. Na afloop wordt hij of zij gevraagd een tekst te schrijven, op een kaartje met een adres van een onbekende. Op den duur krijgt de deelnemer ook zo'n kaartje in de bus. De sfeer en de omstandigheden van het festival pasten perfect bij haar installatie, vindt Fokka. 'Eenzaamheid oplossen is niet ons doel, we willen ingangen aanreiken om contact te maken. De waarde van kunst wordt vaak onderschat. Het is een kwestie van lange adem.'

JOKE KOP: 'VOORDAT JE HET WEET PRAAT JE MENSEN EENZAAMHEID AAN'

'Door het festival werd ik op een ander been gezet, ik ben anders over eenzaamheid gaan denken', zegt Joke Kop, teamleider bij vrouwen centrum Vrouw en Vaart. Dat kwam misschien wel doordat er zoveel verschillende mensen waren en er zoveel verrassende perspectieven op eenzaamheid werden geboden. Joke: 'Ik vond het fantastisch om in die kar te luisteren naar verhalen over eenzaamheid. Maar ook de Handvatten voor Eenzaamheid die de mannen van de Regenboog en Daadkr8 hadden gemaakt waren geweldig.'

Het festival bracht haar tot de kernvraag: wat betekent eenzaamheid eigenlijk? Ze zoekt naar een antwoord. 'Misschien projecteer ik mijn persoonlijke gevoel van eenzaamheid te gemakkelijk op andere mensen. Als iemand zich afsluit voor de buitenwereld of weinig vriendschappen heeft, vind ik al snel dat ie eenzaam is. Voordat je het weet ben je iemand eenzaamheid aan het aanpraten.' Dat is duidelijk niet wat ze wil. Door het festival beseft ze nu dat je op talloze manieren naar eenzaamheid kunt kijken. En ze weet zeker dat ze met dit thema aan de slag wil. 'Samen met de vrouwen van Vrouw en Vaart, maar ook voor mezelf.'

Achteraf denkt ze dat veel meer vrouwen van Vrouw en Vaart zich thuis hadden gevoeld in de gezellige, open sfeer van het festival. 'We kookten de tweede dag een heerlijke maaltijd, maar er kan zeker meer.' Dat bleek wel uit de enthousiaste reacties op de workshop Taal voor Eenzaamheid die moeders en kinderen eerder bij Vrouw en Vaart hadden gevolgd. Joke: 'Blijkbaar was het vorig jaar nog net een brug te ver. Maar we zijn nu al aan het nadenken hoe we bij het volgende festival met een grotere groep vrouwen actief mee kunnen doen. Het is tenslotte een onderwerp dat iedereen aangaat.'

Een zwijgen

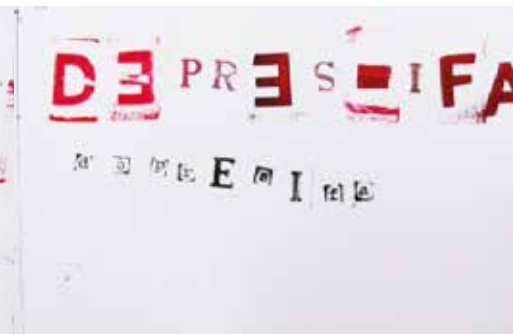
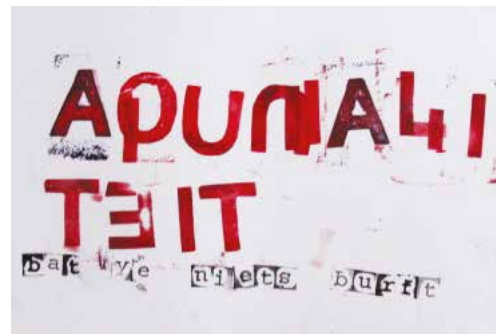
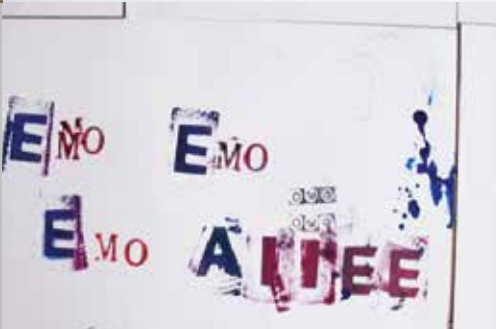
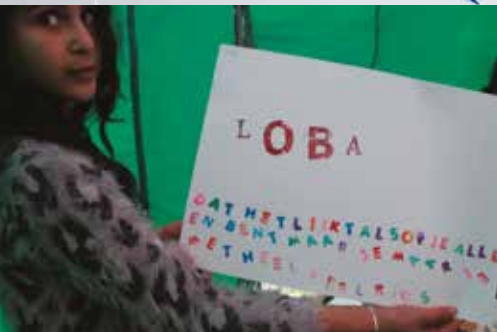
Er waren anderen, veel anderen, mevrouw,
die net als u op laatste kamers woonden.
Een gang vol woorden, en ze gingen in en uit.
Dit was uw kamer. Zicht op het park.

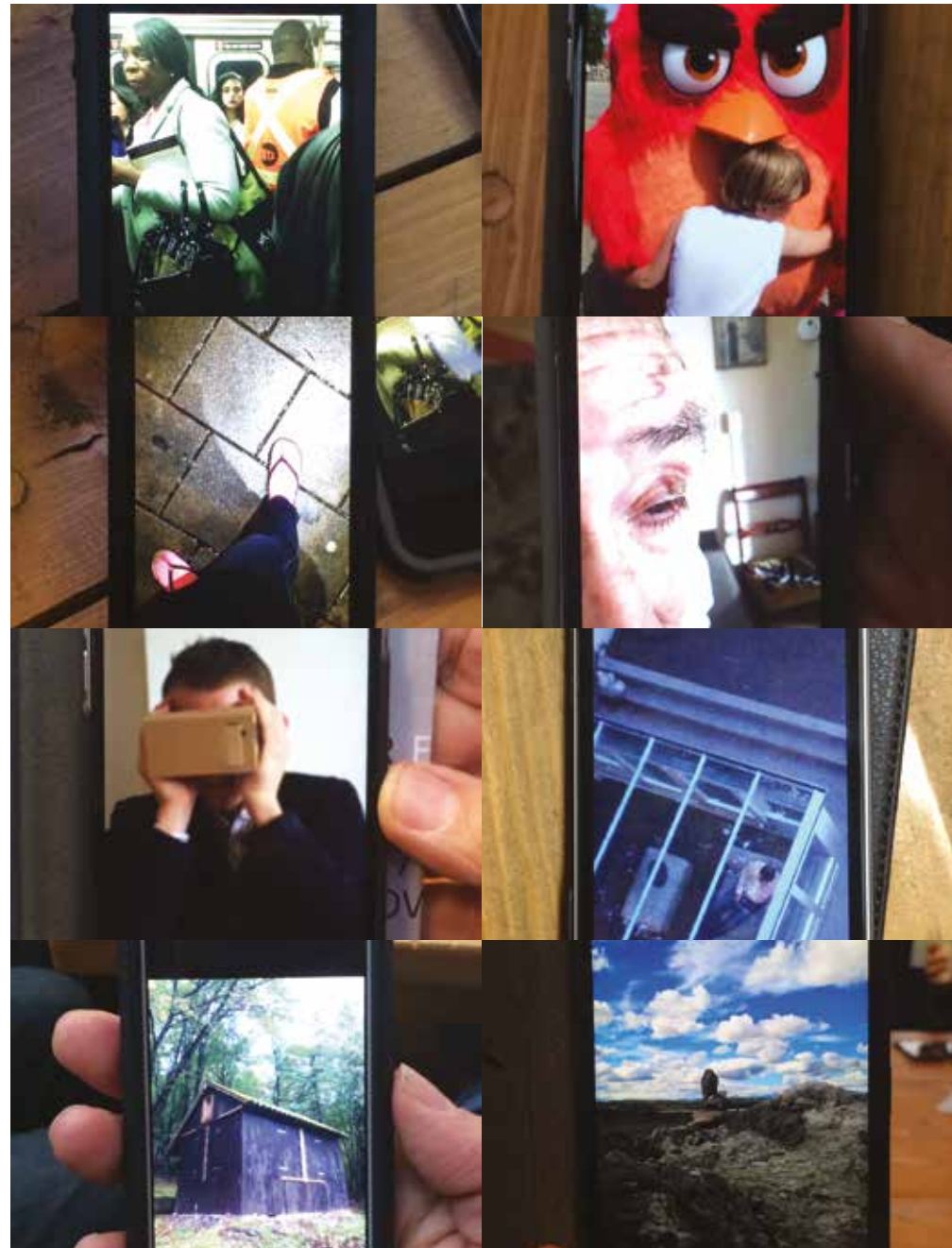
In plastic tassen bewaarde u muziek,
daar was een groot, welluidend zwijgen
over de liefde en het leven.

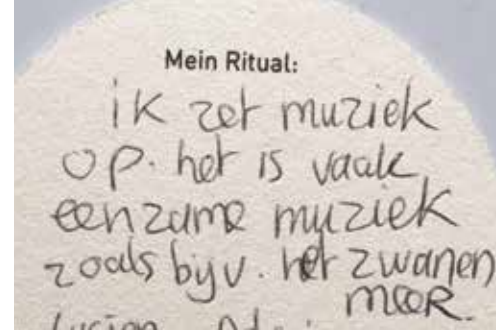
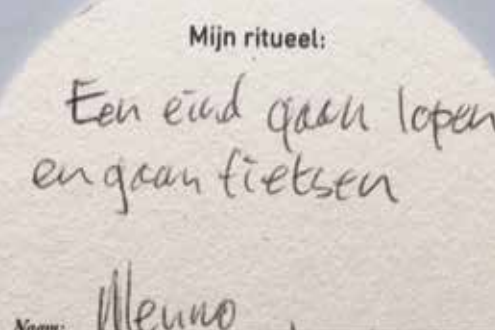
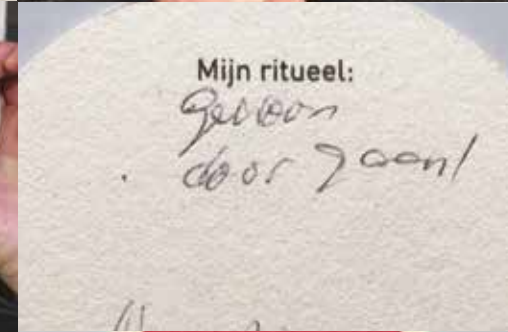
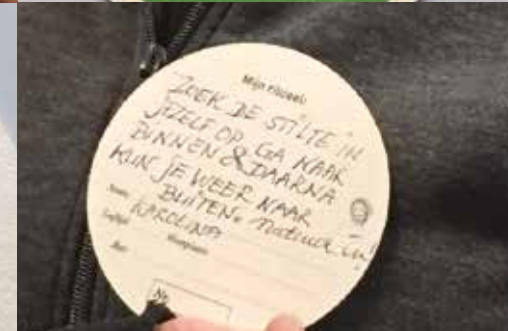
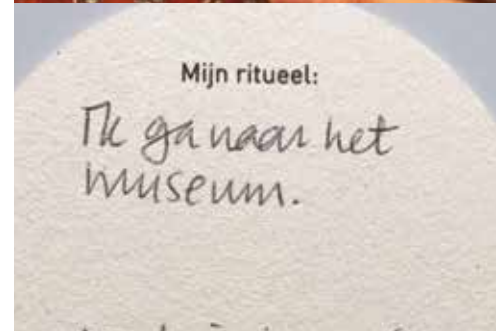
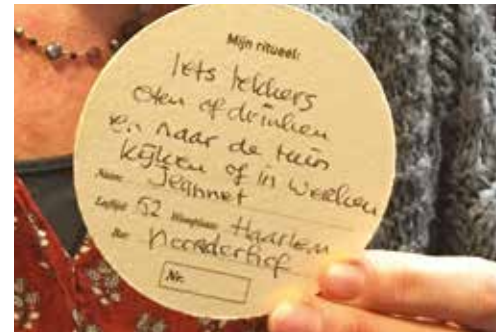
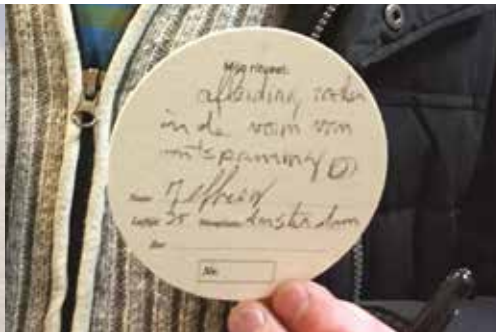
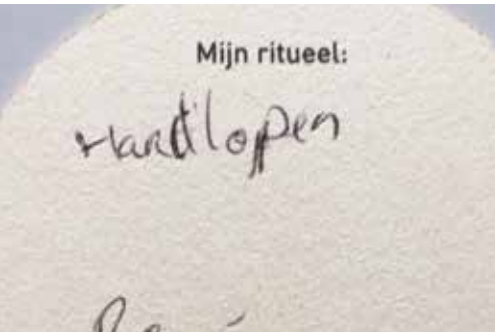
U koesterde, mevrouw, u die geen moeder was,
foto's van kinderen, twee kinderen, spoorloos,
die uit een krant of tijdschrift tot u zwegen.

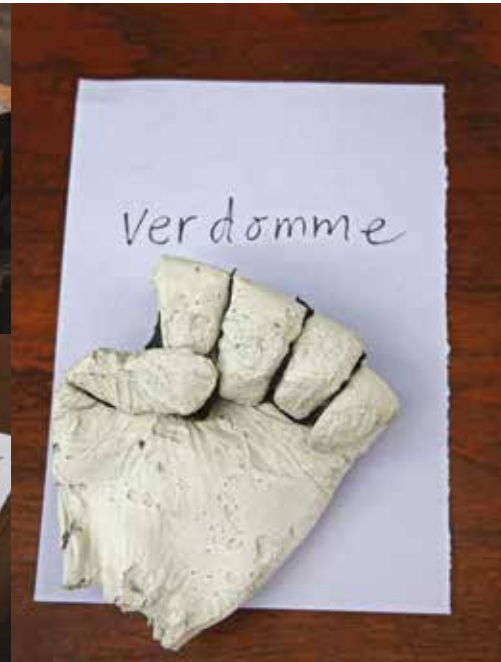
En in uw stoel, mevrouw, daar zaten beertjes,
en u zei welterusten, 's avonds laat,
in uw kamer aan het stille park,
in uw groot, welluidend zwijgen.

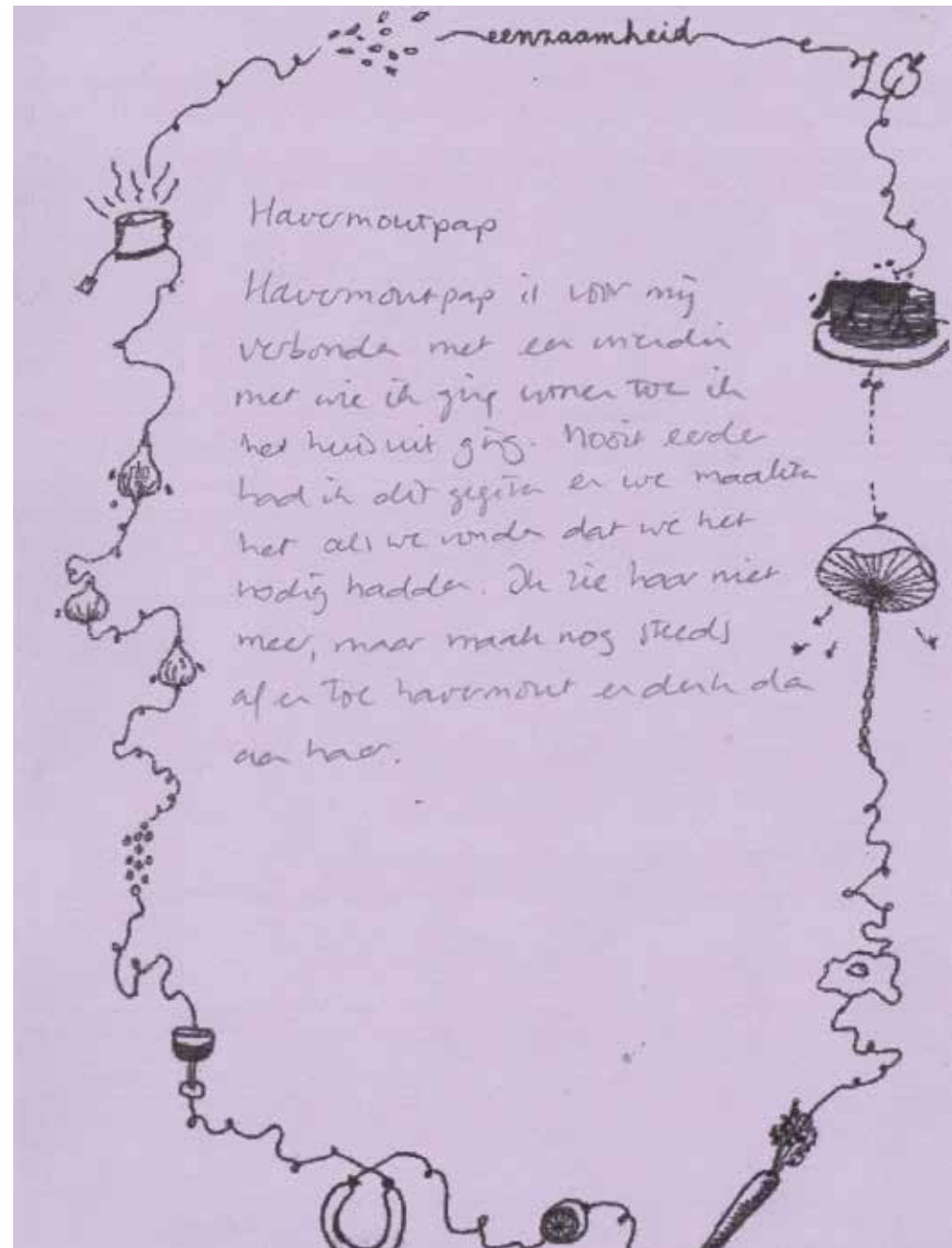
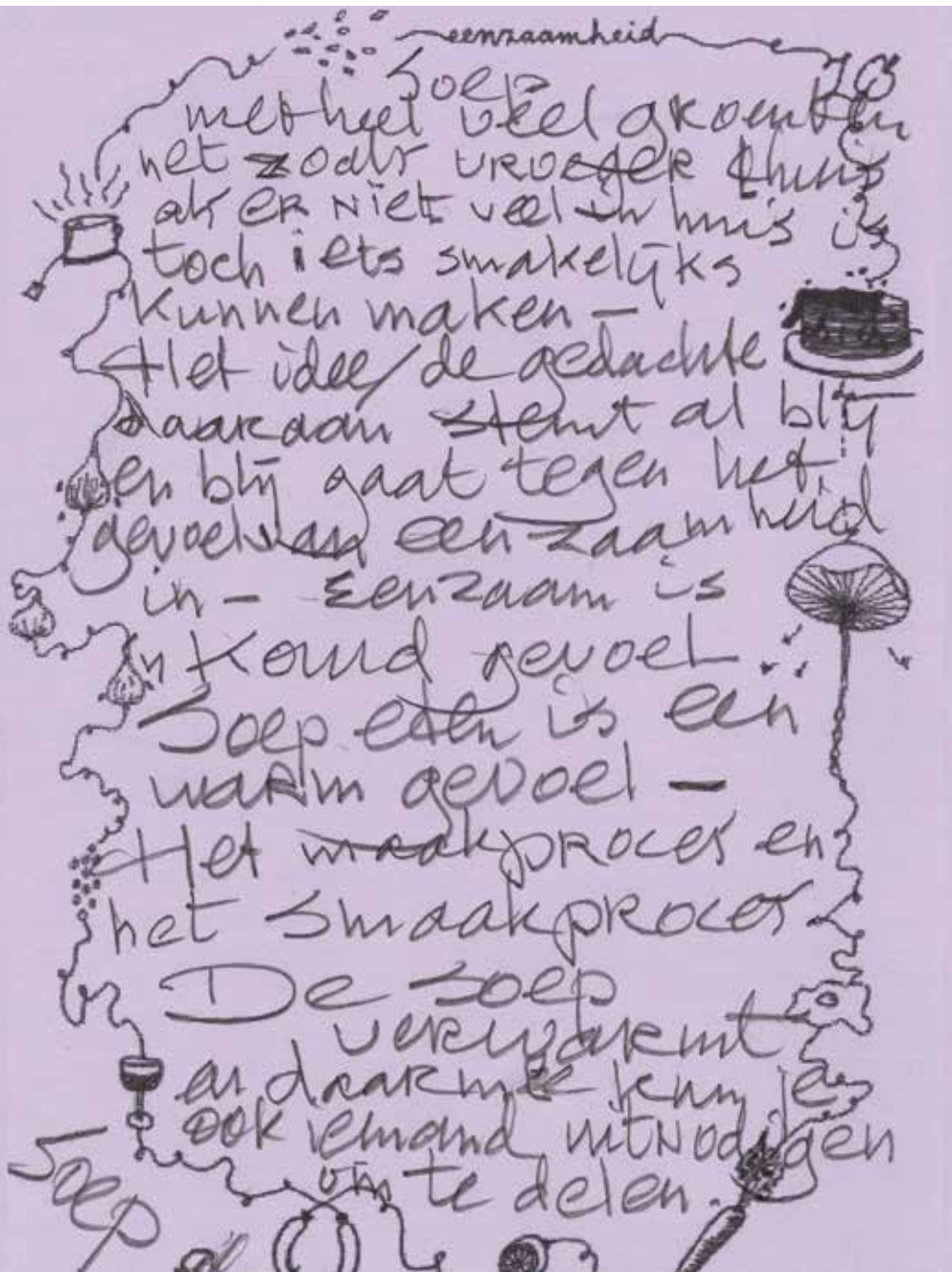

Woon ik hier?

Welnee, die meisjespop is niet van mij,
die foto ook niet, met dat blonde haar.
Vanmiddag komt mijn vader, die weet alles.
Ik denk dat ik moest wassen, thuis, en strijken,
veel werk, met hoeveel waren wij, met veel.
Die grote klassen, 's zomers in een bus
vol liedjes, boterhammen, ergens heen.
Ik heb gezongen in een koor, ik danste.
Vanmiddag komt mijn vader, die weet alles.
Mag ik nu ook iets vragen? Woon ik hier?

Dan staat u op, loopt naar de gangdeur toe,
die openstaat, en leest uw naam, voluit.
Vanmiddag komt uw man, en die weet alles.

HETE BLIKSEM.

Als je jarig was, thuis op de boerderij, mocht je kiezen wat je wilde eten - Voor mij was dat hete bliksem (stampot appelen). Het wordt hete bliksem genoemd omdat het erg lang warm blijft. Het is gemaakt met een verse worst en spek, zoute & zure appelen (bij voorkeur ook enkele gedroogde appelen erdoor) en naar smaak kruidnagel, stroop, zout) heerlijk brood eten!

(maar elleboogjes macaroni met bloemkool, ham & kaas is ook een goede tweede)

eenzaamheid

gado gado met emping

U ga het halen als ik me met zo lekker soep. Omdat het toekostje om de boek zo gerettig is. Met die lieve mama kale en haar 2 mooie dochters!

eenzaamheid

Risotto

Als ik eenzaam oer (waar
ook wel als ik het niet oer)
maak ik graag risotto. Omdat
het een gezond + it dat langzaam
tot stand komt, zodat je alle
bezoeken in de keuken. Ik drink
al het al een glas witte
wijn. Hierdoor worden de
eerste zepen verdorfd. En
als het klaar is, die ik het
voor mij zelf op een tafel,
zou de Parmezaanse kaas
over de bolletjes Risotto op
mijn bord en geniet van de
smaken. Ik ben dan tevreden dat
ik in mijn eenzaamheid afdart
bested aan mijzelf.

Age Niels

eenzaamheid

Zelf gemaakte soep als ik ziek was

vanwege de armoede
was het vermicelli soep
met als ik ziekte had
zat er een gehakt balletje
bij.

en nu maak ik groentesoep
of linzensoep met gesneden
soepgroente van de supermarkt

Aan de fam. Eenzaamheid

Beste "vrienden,"

We kennen elkaar al heel lang zonder dat we zeggen dat we bevriend zijn. Het is ook teveel een eenrichtingsverkeer en van wederzijdse interesse is geen sprake. Je dringt je alsmaar op en op de meest onverwachte momenten ben je daar. Ik ben niet naar je op zoek en zou ook willen dat je gaat ophouden met mij te stalken.

Als je zo daargaat ben ik van plan om er een zaak van te maken.

Wees dus gewaarschuwd.

Groet van een bezoeker aan

het festival voor eenzaamheid van iedereen.

Lieve eenzaamheid,

als je er dan toch bent, dan kunnen we
hettoch ook wel eens gezellig maken?
groeten, Margo

beste eenzaamheid

zo graag zou ik willen dat je nog
voortaan alleen nog op uitnodig
ging kwam.

tot snelll...

eenzaamheid, naakte eenzaamheid,

ik ken je al van voor mijn geboorte,
je hebt me veel verdriet gebracht
ik zoek nog naar de kracht die je te bieden hebt.
je mag me daarbij helpen, helpen plezier te maken
zodat ik dankbaar kan zijn dat ik je ken.
zodat we samen een leuke toekomst tegemoet gaan.

Lieve eenzaamheid,

Wat moet ik zeggen?

Ik vind je echt wel aardig, je hoort ook bij mijn vrienden club. Maar soms wil ik gewoon even alleen zijn. Alleen met mijzelf, zonder anderen en dus ook zonder jou.

Geef mij die ruimte en laten we elkaar respecteren voor wie we zijn.

Maar ik wil je niet kwijt hoor...

lieve jij

zonder jou naast me in bed voel ik me alleen

jij bent er altijd en overal

jij weet wie ik daadwerkelijk bent

jij hoort en voelt mijn echte gedachtes

de gedachtes die ik niet durf te delen

of misschien ook wel niet wil delen

soms vind ik rust in eenzaamheid, omdat ik dan niets hoeft

alles kan bij jou

jij laat mij met rust... onrust

waar is iedereen, vervreemd van mijzelf

vervreemd in mijn eigen hoofd

veilig en in de wereld onveilig

dankjewel dat je er altijd bent

dankjewel dat jij altijd echt bent

alleen in bed.

halloooooo eenzaamheid

zo kom jij ook altijd binnen...
ineens ben je er. Soms mag het iets subtieler.
waar zonder jou, had ik de fijne momenten ook minder ge-
gewardeerd. Dus toch bedankt.

MVG, en tot snel
ik ben niet bang voor je.

xxx

lieve Eenzaamheid,
ben jewel lief
toch geef ik om je
laat ik je omarmen
en naar je kijken
hallo eenzaamheid

IS EENZAAMHEID BESMETTELIJK?

Een zoektocht naar taboes en eenzaamheid

Door Simeon Karsten

In Nederland blijkt ongeveer een derde van de bevolking last te hebben van eenzaamheid en dan gaat het beslist niet alleen om ouderen. Ook bij twintigers en dertigers komt eenzaamheid voor. Maar wie zijn al die eenzamen? Waar bevinden ze zich in de wereld die gedomineerd lijkt te worden door succesverhalen? Besmetten we elkaar met een eenzijdig wereldbeeld?

Elke cultuur kent zijn taboes en elk taboe staat in relatie tot een norm, regel of culturele opvatting over wat juist is. Een taboe staat haaks op de norm of (ongeschreven) regel en wordt daardoor veelal als een verbod ervaren. Wie toch zijn vingers brandt aan een taboe, ervaart ongemak, schaamte of schuld. Heimelijkheid is het gevolg. Taboes hebben echter ook een nuttige functie. Men weet wat hoort en wat niet hoort; ze geven de gedragscodes van een gemeenschap aan. Dat biedt een gevoel van eendracht, veiligheid en herkenning. Het onvermijdelijke risico is dat iemand die zich niet aan de gedragscode houdt wordt buitengesloten. Vaak wordt er met een mengeling van kritiek en afkeer gesproken over mensen die afwijken van de sociale norm. Dit geldt ook voor de eenzamen. Alsof hun 'aandoening' besmettelijk is.

Het begrip eenzaamheid komt vrijwel niet voor in filosofische teksten over taboes. Die gaan voornamelijk over seks (en al haar bijzondere uitingen) en geweld. De Franse filosoof George Bataille, de meest prominente taboefilosoof, stelt dat een taboestatus de aantrekkingskracht juist ook kan vergroten, zoals dat bij seks en geweld duidelijk het geval is. Een geheimzinnige wereld waar we spanning uit halen. Bij eenzaamheid zien we echter niets aantrekkelijks. De lading van eenzaamheid is anders: het heeft niet de vorm van een verbod zoals veel andere taboes dat wel hebben. Eerder spelen schaamte en reputatie-

schade een rol. De eenzame mens voelt zich er schuldig over. Dit laatste is opvallend. Want waarom voelen wij ons schuldig als we ons eenzaam voelen, we doorbreken toch geen verbod?

Wellicht moet het antwoord gezocht worden in onze maatschappelijke norm dat je verantwoordelijk bent voor je eigen succes en geluk. Mensen die eenzaam zijn lukt dat blijkbaar niet en voelen zich daar schuldig over. Schrijver en psychotherapeut Paul Verhaeghe omschrijft dit fenomeen in zijn boek Identiteit: 'Wie geen succes heeft, faalt in de ogen van de maatschappij. De dwang naar succes en geluk blijkt een keerzijde te hebben: het leidt tot verlies van zelfbesef, tot desoriëntatie en vertwijfeling. De mens is eenzamer dan ooit.' Omdat we onbewust hebben afgesproken dat geluk en succes het uitgangspunt moeten zijn van ieder streven, presenteren we ons ook alleen op deze manier. Op Instagram en facebook geen rampspoed, geen eenzaamheid; alleen de succesverhalen en alleen leuke, blijde en interessante foto's.

Eenzaamheid, ongeluk en falen lijken niet bij ons leven te horen. Een illusie die het taboe op eenzaamheid alleen maar versterkt en existentiële vragen over ons sociale wezen verdringt. Eenzaamheid is misschien niet besmettelijk, maar we besmetten elkaar wel met een eenzijdig wereldbeeld. En daarin is geen plaats voor de acceptatie van eenzaamheid. Het taboe van eenzaamheid versterkt de eenzaamheid zelf! Laten we daarom eenzaamheid, ongeluk en falen een plek geven als normaal onderdeel van ons leven. Als falen naast succes mag bestaan en als eenzaamheid geaccepteerd wordt, zal het monopolie op succes kunnen veranderen. En zal het taboe in kracht afnemen.

Simeon Karsten is filosoof en geestelijk verzorger en oprichter van Stichting Vitamine Z (www.vitamine-z.nl).

MENSEN WORDEN ONNODIG EENZAAM IN HUN EENZAAMHEID

Door: Marie-José Calkhoven

Dat eenzaamheid iets kan zijn wat verbindt en inspireert is geen voor de hand liggende gedachte. Toch is dat precies wat Voor Eenzaamheid, een platform van kunstenaars en ontwerpers nastreeft. In tal van projecten proberen zij eenzaamheid uit de taboesfeer te halen die haar vaak omringt.

Vertellen dat je deelneemt aan een 'Eenzaamheidsfestival' roept interessante reacties op. De meeste mensen beginnen direct te lachen en de opmerkingen die volgen zijn spottend van toon, alsof je niet helemaal goed wijs bent. Deze bijna reflexmatig negatieve reactie is kenmerkend voor onze houding ten opzichte van eenzaamheid. Het fenomeen is omringd door negatieve connotaties. Niet alleen op persoonlijk vlak (ik ken weinig mensen die verlangen naar een lekker potje eenzaamheid) maar ook in onze cultuur. Het eenzaamheidsbeleid van overheid en gemeenten en de wijze waarop mediamakers over het fenomeen spreken is eenzijdig negatief. Eenzaamheid wordt gezien als een probleem dat moet worden bestreden en uitgeroeid.

Het organiseren van een eenzaamheidsfestival is slechts een van de vele benaderingen die Voor Eenzaamheid kiest om een ruimere blik op eenzaamheid mogelijk te maken. Zo'n blikverruiming is belangrijk. Niet om te ontkennen dat eenzaamheid problematische vormen kan aannemen, maar om mensen in staat te stellen zich op meerdere manieren tot eenzaamheid te verhouden. Eenzaamheid is van alle tijden en van iedereen. Daarom is het onwenselijk als zij tot cultureel taboe wordt. Taboeïsering leidt tot gevoelens van schuld en schaamte en die bemoeilijken de uitwisseling met anderen. Zo worden mensen onnodig eenzaam in hun eenzaamheid. Om deze cirkel te doorbreken zoeken de kunstenaars en ontwerpers van Voor Eenzaamheid naar vormen

die mensen uitnodigen hun gevoelens van eenzaamheid te onderzoeken en te delen met anderen.

Op het eenzaamheidsfestival komt de regen met bakken uit de hemel vallen. Eenzaamheidsweer? Of juist het tegenovergestelde? Weer dat uitnodigt om plaats te nemen aan de grote tafel midden in een loods, lekker warm onder de straling van warmtekanonnen en met het knusse geluid van de vallende regen op het dak. Verbindingsweer. De aanwezigen op het festival komen uit verschillende lagen van de bevolking, zijn van alle leeftijden en vertegenwoordigen een verscheidenheid aan nationaliteiten. Sommigen zijn actief betrokken bij het onderwerp, anderen komen uit interesse. De variëteit aan mensen en al hun verschillende ervaringen staan garant voor boeiende uitwisselingen en ik realiseer me dat ik nooit eerder met zo'n verscheidenheid aan mensen in contact kwam. Mijn eigen Nederlandse afkomst, opleidingsniveau en sociale kring scheiden mij ongewild van bepaalde groepen mensen. Ik kom domweg niet met hen in contact. Dat is de eerste verrassing van dit festival. Ik ontmoet mensen die ik anders niet tegenkom.

De tweede verrassing is dat juist eenzaamheid een verbindende kracht bij uitstek blijkt. Iedereen ervaart het en het loopt dwars door leeftijd, nationaliteit en klasse heen. Door ervaringen van eenzaamheid te delen ontstaat er in een mum van tijd intimiteit en verbondenheid en dat zijn waarschijnlijk precies de ingrediënten die ook de andere projecten van Voor Eenzaamheid succesvol maken. Het festival en alle andere projecten van Voor Eenzaamheid brengen de culturele kaders waarin eenzaamheid is ingemetseld aan het wankelen en maken plaats voor een veelheid aan perspectieven. Een verademing rond een thema dat zo makkelijk benauwt.

Marie-José Calkhoven is publicist. Zij schrijft over handicap, medische ethiek en maakbare samenleving en heeft een eigen blog: <http://bessensausmetrozen.blogspot.nl/>

COLOFON

FESTIVAL VOOR EENZAAMHEID VAN IEDEREEN

Het Festival Voor Eenzaamheid van Iedereen is een initiatief van Platform Voor Eenzaamheid en werd gehouden van 17 tot 19 november 2016 op de Buurtwerkplaats Noorderhof aan de Sloterplas in Amsterdam.

De productie van het festival was in handen van de kwartiermakers van Voor Eenzaamheid; Peik Suyling, Dennis Lohuis en Madeline Hageman in samenwerking met Titia Daniels en Tobias Krasenberg. Het festival werd ondersteund door The Art of Impact en Stichting DOEN.

MET DANK AAN

André Schaminée (consultant van Twynstra Gudde), Tabo Goudswaard (intendant Art of Impact), Jaap Bosscha, Rianne van Duin, Mira de Graaf (The Beach), Weekend Academie, Arnold de Heer, Frans de Klein, Janine Moes, Tanja Roosma, Peter Hoogendoorn, Joke Kop, Christiaan Rhodius en Marie-Jose Calkhoven.

THE ART OF IMPACT

PLATFORM VOOR EENZAAMHEID

Voor Eenzaamheid is een platform van ontwerpers en kunstenaars. Samen met andere partijen ontwikkelen we een andere kijk op eenzaamheid. We ontwerpen projecten die mensen in staat stellen op nieuwe manieren met eenzaamheid om te gaan. Niet tegen eenzaamheid, maar voor. Zo willen we eenzaamheid een nieuwe betekenis geven.

VOOR EENZAAMHEID KWARTIERMAKERS

Peik Suyling, Dennis Lohuis
en Madeline Hageman
info@vooreenzaamheid.nl

PUBLICATIE

Tekst: Michaja Langelaan
Ontwerp: Studio Madeline Hageman
Fotografie: Liesbeth Sluiter, Zindzi
Zwietering en Tobias Krasenberg
Redactie: Michaja Langelaan, Peik
Suyling, Dennis Lohuis, Madeline
Hageman en Jeannell Kolkman
Drukkerij: Drukkerij Raddraaiers

2017

WWW.VOOREENZAAMHEID.NL
WWW.FACEBOOK.NL/
VOOREENZAAMHEID

PLATFORM VOOR EENZAAMHEID
WWW.VOOREENZAAMHEID.NL
WWW.FACEBOOK.NL/VOOREENZAAMHEID

2017